www.sabrisilevani.com

دیکۆنستراکتکرنا پرسیاران

سەبری سلێڤانەیی

(بەرسڤێن کۆڤارا بیاڤ دەربارێ رەخنە و دەستهەلاتێ ل کوردستانێ)

مژار ب خوە پرسیارکرنە. مرۆڤ ژی ل هەر دەور و زەمانی ئێخسیرێ پرسیارێن خوە یە. ئەو بوونەوەرێ سادە/ سەرسام، دکاریت پرسیاران دەربارێ هەرتشتی بکیت تەنانەت دەربارێ پرسیاران ژی. بەلێ دەمێ راستی بەرچاڤ بیت، پێویست ناکیت مرۆڤ پرسیاران بکیتە بەهانە یان ئارگۆمەنت. هەر راستییەکا هەبیت رێژەدارە و هەر گومانەکا هەبیت ژی تەحەدی یە. دیارە ژی ئەڤە دێ بیتە سەرگەهێ نڤیسارێ.

د بنیات دا "فەلسەفە، رەخنە، ئەخلاق، قانوون و... هتد" تێگەهـ و پێکهاتە نە، بەلێ کەنگی ڤەکری نە و کەنگی داخستی؟ ئەو تێگەهـ و پێکهاتە دماهییێتا خوە دا بەرهەڤن بۆ گوهۆرین و باندۆران، بەلێ د هزرا مە دا داخستی نە. لەورا هندەک ژ پرسیارێن ڤی تەوەری، نابێژم بەهانە یان ئارگۆمەنتن، بەلێ ل بەهانە و ئارگۆمەنتان دگەرن. بۆ نموونە (تا چەند گۆتاری کوردی مامەلەیەکی عەقلانی ل گەل رەخنەدا دەکات؟) یان (ئایا پێت وایە رۆشنبیری کوردی دەستهەلاتی رەخنەگرتنی ل دەستدایە؟).

"گۆتارا کوردی، رەخنە، مامەلەی عەقلانی، رۆشنبیری کوردی، دەستهەلات".

ڤان پەیڤان پێدڤی ب راوەستیانەکا جدی هەیە. بەلێ کا ئەو روحا جدییەتێ دناڤا مە دا؟ ب هەرحال، بلا ببیتە ئێستگەهەک بۆ تەئەمولێ.

دیارە ئەز دێ هندەک پرسیاران دەربارێ پرسا هەبوونێ و نەبوونێ ئازرینم ب هێڤیا ئێکتیشاف یان داناسینا سیمایێن "گۆتارا کوردی، رەخنە، مامەلەی عەقلانی، رۆشنبیری کوردی، دەستهەلات".

روحا جدییەتێ (L' esprit de' serieux) یا کو سارتەر بەحس دکیت دناڤا جڤاکێ کوردی دا پەیدا نەبوویە لەورا ژی نەهیکرن یان نەهێلان (Nihilisme) بوویە ئالتەرناتیڤ. ئەڤە دسەلمینیت کو ئەم ژی داخستی نە، ب دووالیزمێ

فرشککری نە. دووالیزم کەد و بەرهەمێ میتۆلۆژی و دیانەتێ یە، بەلێ بزاڤێن نوی وەکو "رێنسانس، مۆدێرنیزم و پۆستمۆدێرنیزمێ" سینۆرێن دووالیزمێ بەزاندن هەتا کو گەهشتی جیاوازییێ.

نڤیسکارێ فرەنسی (کوارێ) دەربارێ جدییەتێ دبێژیت:"وەختێ خواندەڤان هیگلی دخوینن، راستییەکێ ئاشکەرا دکن، خوە بچووک و سادە و نەزان دبینن، بەلێ وێ راستییێ دپەژرینن چونکی راستی یە و چونکی ژی هیگل ب ئاوایەکێ جدی سەرەدەرییێ ل گەل خواندەڤانان دکیت".

پرسیار: کەنگی روحا جدییەتێ ل جەم مرۆڤی پەیدا دبیت؟ ئایا مە باوەری ب وێ روحێ هەیە؟ هەتا کیژان رادێ ئەم ب وێ روحێ سەرەدەرییێ ل گەل پرسێن خوە دکن؟

خواندن یان نڤیسین دەربارێ پرسێن مەزن وەکو "رەخنە، بەرپرسیاری، دەستهەلات، رەوشەنبیری و... هتد" مرۆڤی بەر فەزائەکێ ئەپستمۆلۆژییێ دبن، بەلێ ئەو مرۆڤ چاوان دزڤریت؟ ب تڤاڤەکا ئەپستمی یان دەستڤالا؟ هەر پێکهاتەیەکێ واتە و بوهایێن خوە هەیە، بەلێ تۆ بێژی هەمان واتە و بوها دهزرا مەدا هەبن؟ سەرەدەرییا مە ل گەل هەر پێکهاتەیەکێ، ل گۆر واتە و بوهایێن ئۆریژینالن، یان ل گۆر تێگەهـ و ئیرادا مە یە؟

بۆ نموونە: رەخنێ واتە و بوهایێن خوە هەنە، بەلێ دەمێ ئەم نێزیک دبن، ئایا واتە و بوهایان دپارێزن، یان ل گۆر تێگەهـ و ئیرادا خوە هندەک واتە و بوهایێن دی ددنێ؟ ئەرێ ئەم ل گۆر پێکهاتەیان خوە موقایەسە دکین، یان پێکهاتەیان ل گۆر تێگەهـ و ئیرادا خوە موقایەسە دکین؟

هەتا کیژان رادێ رەخنە و بەرپرسیاری (واتە و بوهایێن ئۆریژینال) دناڤا جڤاکێ کوردی دا هەنە؟ ئاخر کیژان رەخنە و کیژان بەرپرسیاری؟

پرسا هەبوونا پێکهاتەیان ب فانکسیۆنا وان ڤە گرێدایییە. دیارە کو بوهایێ هەر پێکهاتەیەکێ د فانکسیۆنێ دا یە، نەکو د هەبوون و نەبوونێ دا. ب رامانەکا دی: دەمێ پێکهاتە فانکسیۆنا خوە هەبیت، هینگێ واتەیا هەبوونا خوە رادگەهینیت و دەمێ فانکسیۆنا خوە نەبیت؛ هینگێ واتەیا نەبوونا خوە رادگەهینیت. ئاستێ هەبوون و نەبوونێ پرسەکا دینامیکی و رێژەدارە و پرسێن وەسان، زوی ب زوی، دناڤا جڤاکێ داخستی دا پەیدانابن هەتا کو مرۆڤ ل گەل مەزن ببیت، ئەڤجار بکاریت تێبگەهیت و سەرەدەرییەکا ساز ل گەل بکیت.

هەگەر رەخنە ب خوە بەرپرسیاری بیت، ئەرێ ئەم دکارین بێژین کو بەرپرسیاری ژی رەخنە یە؟

تۆ بێژی کو مە رەخنەگرێ بەرپرسیار هەبیت، یان بەرپرسیارێ رەخنەگر هەبیت؟

کەنگی پێدڤییە رەخنەگر بەرپرسیار بیت، یان بەرپرسیار رەخنەگر بیت؟

ل کویڤە و چاوان رەخنە و بەرپرسیاری دگەهین هەڤدوو؟

چما رەخنە و بەرپرسیاری وەکو تێگەهـ و بوها، واتەیێن سلبی دناڤا جڤاکێ رۆژهەلاتی دا هەنە؟ تەئویزەکرنا وێ سلبییەتێ د بەرژەوەندا کیژان رێباز و ئیدۆلۆژییێ دا یە؟ و... هتد ژ ڤان پرسیارێن پارادۆکسانە.

سەرەدەرییا مە ل گەل رەخنێ وەکو تێگەهەکێ خوەسەر و سەرتاسەر دویر نینە فانکسیۆنا رەخنێ بەرگومان بکیت. رەخنە نە تێگەهەک داختییە هەتا کو ئەم ب ئاوایەکێ ئەبسەلووت سەرەدەرییێ ل گەل بکن، بەلێ تێگەهـ و پێکهاتەیکێ ڤەکری / دینامێکی یە، بەردەوام سیمایێن خوە دگوهۆریت و ب فانکسیۆنا خوە رادبیت. لێ، ژبەر کو جڤاکێ مە جڤاکەکێ دوگما یە، لەورا ئەم ب شێوەیەکێ ئەبسەلووت سەرەدەرییێ دکن و ب قالبێن پێشوەخت حازر کاردکن. بۆ نموونە: گەلەک جاران باسا رەخنا ئاڤاکەر و یا خراپکەر دهێتە کرن بەلێ هەگەر ئەم تەئەمولی بکین، دێ دیار بیت کو ئەو وەرگێرانەکە بۆ چاندا داگیرکەران یا کو ئەم پێ فرشکبووین. عەرەب دبێژن" النقد البناء و النقد الهدام". دیارە ئەم ناڤان بتنێ ئیقتیباس ناکین بەلێ تێگەهـ و شێوەیێ سەرەدەرییێ ژێ.

رەوشەنبیری و ئەدەبیاتا سەردەستان / داگیرکەران، ب سانەهی دەربازی مە ییێن بندەست بوویە. ئەم نە چێکرییێن رەوشەنبیرییەکا کوردی یان رۆژئاڤایی نە. بەلێ دبیت ئەم چێکرییێن رەوشەنبیرییا داگیرکەران بن، لەورا ژی ئالاڤێن مە، ئاوایێن سەرەدەرییا مە، هەلسەنگاندن و رەخنەیا مە بۆ تێگەهـ و پێکهاتەیان دێ ڤەگوهازتی بن. ژبەر هندەک هۆکارێن دینی و جڤاکی، ئەز باوەردکم کو رەخنە دوماهیک تشتە دناڤ جڤاکێن داگیرکەران دا پەیدا ببیت و ئەم ژی پێکهاتەیەک مەزنن ژ هندەک ئیسلامبوون، عەرەببوون، ترکبوون و فارسبوونێ، ئەڤجار چما ئەم ئیدیعائێ دکن کو رەخنە وەکو حەقیقەت ل نک مە هەیە؟! ئایا مە باوەری ب "مێتۆد، ئەزموونگەری، دیالۆگ، یێ دی، کۆمێونیکاسیۆن و...هتد" هەیە هەتا مە باوەری ب رەخنێ هەبیت؟!

"رەخنە، بەرپرسیاری، دەستهەلات، رەوشەنبیری و... هتد" هەمییان دیرۆکا خوە هەنە. بەلێ تۆ بێژی ئەم ب دیرۆکا وان هایداربن؟

رەخنە جۆرن. بەلێ ژبلی (النقد البناء، النقد الهدام) ئەم کیژان جۆری بکاردهینن؟

مرۆڤ ب خوە سەیرورەتە، ژ دەستپێکێ و هەتا دوماهیکا خوە خوەدانێ خوە و هندەک پرس و پرسیارێن هلاویستی یە، بەرسڤێن پێشوەخت حازر نکارن وێ تێر بکن یان هەڤسارێ مەرەقا لێگەریانێ گرێبدن. ئەو مرۆڤە بەشەکە هەڤتەمامە ژ ڤێ خوەزایا بەرهەڤ بۆ گوهۆرینێ، قابیلە کو فۆرمێ خوە بگوهۆریت. ئاخر کەنگی ئەو مرۆڤە ب وەعی کاردکیت هەتا کو

فانکسیۆن و ماهییەتا خوە یا راست بدیتە ناسکرن، ئەڤجار لوغزێ هەبوون و بەردەوامییا وی کفش ببت هەرچەندە گەلەکا بزەحمەتە و دیارە خواندنێن جدی د بوارێ ئەنترۆپۆلۆژی دا پێویستن هەتا کو بکاریت د بوارێن دی دا شەهرەزا بیت.

مرۆڤ ب خوە نەمەتە. بەلێ ژ کیژان نەمەتێ؟ ئەڤ پرسیارە دسەلمینیت کو پتر ژ پرەکێ دناڤبەرا جیهانا ئەنترۆپۆلۆژی و یا تایپۆلۆژی دا هەیە لەورا ژی باشترە هەگەر مرۆڤ ببیتە موسافرەک و هەر جیهانەکێ بکیتە ئێستگەهەک بۆ سەفەرەکا بەردەوام، بێ راوەستیان.

هەر پێکهاتەیەکێ سیفەتێن خوە هەنە و پێ دهێتە نیاسین. لەورا ژی هەر پێکهاتەیەک ژ نەمەتەکێ یە. راوەستیانا مرۆڤی ل وان ئێستگەهان کەفیلە کو سەرەدەرییا ساز و گونجایی ل گەل هەر نەمەتەکێ بکیت. رەخنە ژی وەسانە، ئەنماتێن خوە هەنە. لەورا ژی دخوازم پرسیار بکم: مەبەست کیژان نەمەتە ژ رەخنێ؟

ژبلی رەخنا موقتەبەس ئەم کیژان جۆرێ رەخنێ ناس دکن؟

کەنگی مە رەخنا نوی بکارهینایە؟ کەنگی ئەم د رەخنا زارەکی گەهشتینە؟ کەنگی مە پەنا بۆ رەخنا بونیەوی برییە؟ ئەڤ جۆرێن رەخنێ هەمی هەنە و هێژ ئەم ل گۆر پیڤانێن داگیرکەران، ل هەر جهـ و دەمی (النقد البناء، النقد الهدام) بکاردهینن. ئەرێ ژبلی پێگری ب دووالیزمێ ئەڤە چ رادگەهینیت؟

رەخنا نوی، رەخنا زارەکی و یا بونیەوی ل فرەنسا هەبوو، بەلێ نڤیسەرەک وەک (رێنیە ویلک) دهێت و ب ئینسیاتیڤەکا جدی ئاراستەیێن رەخنێ تەسنیف دکیت و خاسلەت و باندۆرا هەر پێکهاتەیەکی ددیتە خوەیاکرن: رەخنا مارکیسی، رەخنا دەررونی دەربارێ تەیۆرییێن فرۆیدی، رەخنا زمان و شێوازی کو فیلۆسۆف و زمانزان پێکۆلێ دکن وەک پرسپەکتیڤ بۆ هەلسەنگاندنێ بکاربهینن، رەخنا فۆرمی یا ل سۆڤێتستانا کەڤن پەیدا بوویی، رەخنا هەبوونگەرییێ یا دژی بونیەوییێ راوەستیایی زێدەباری بۆ رەخنا ئەفسانەیی یا ئیعتیمادێ ل سەر (ئەنترۆپۆلۆژییا رەوشەنبیری) دکیت. ئەڤە هەمی مە بکارنەهینایە تا کو سیمایێن "گۆتارا کوردی، رەخنە، مامەلەی عەقلانی، رۆشنبیری کوردی، دەستهەلات" دیار بکن. نەنیاسینا سیمایان دکاریت باندۆرەکا سلبی پەیدا بکیت هەتا دگەهیتە هاڤیبوونێ. وی چاخی ئازادی ژی دێ بێسەروبەر بیت و بەرهەمدانا ئەپستمۆلۆژی دێ بیتە وەهمەک ب تایبەت دناڤ تەخا (رەوشەنبیران) دا.

هەگەر ئازادی ئەساسێ بوها و پرەنسیپان بیت وەک کو سارتەر دبێژیت، نەخوە دڤێت ئەم ئیعتیرافێ بکین کو مە ئازادی نینە چونکی مە پرانییا بوها و پرەنسیپان ژ دەستدایە. دبیت هەتا رادەکێ ئازادییا داخستی هەبیت، بەلێ تۆ بێژی ئازادییا

ڤەکری هەبیت؟ نەبوونا ئازادییا ڤەکری دبیتە سەدەم بۆ نەبوونا کەساتییا ئیدیال، نەبوونا کەساتییا ئیدیال ئێک واتەیێ رادگەهینت، ئەو ژی: نەبوونا قانوون و ئەرک و مافان.

ل جهێ (نەبوونێ) دخوازم (ڤەیرانێ) بکاربهینم: ڤەیرانا رەخنێ + ڤەیرانا ئازادییێ + ڤەیرانا بەرپرسیارییێ + ڤەیرانا ئیبداعێ+ سانسۆر= ؟

دبیت رەخنە، بەرپرسیاری و ئازادی وەکو ئیدیەم و فۆرم هەبن، بەلێ وەکو فانکسیۆن تۆ بێژی هەبن؟ ئایا نەبوونا رەخنە و بەرپرسیارییێ، واتەیا هەبوونا سانسۆرێ ددیت؟ ئەرێ نەهێلانا سانسۆرێ وەسیلەتە یان غایەتە؟ گۆتارا کوردی یا سیاسی ئیدیعائێ ب نەهێلانا سانسۆرێ دکیت، بەلێ دیارە کو نەهێلانا سانسۆرێ کرییە غایەت. ئەو ب خوە پێدڤییە نەهێلانا سانسۆرێ ببیتە وەسیلەت بۆ پەیرەوکرنا ئازادیێ. رەخنە، بەرپرسیاری و سانسۆر، هەتا کیژان رادێ پەیوەندیدارن؟ ئەرێ سانسۆر ناهێلن رەخنە و بەرپرسیاری پەیدا ببن، یان رەخنە و بەرپرسیاری ناهێلن سانسۆر بمینت؟ دیارە کو سانسۆر ئەنجاما نەبوونا یان ڤەیرانا رەخنە و بەرپرسیارییێ یە. هەگەر ب راستی رەخنە و بەرپرسیاری (وەکو فانکسیۆن) هەبان، هینگێ سانسۆر (وەکو باندۆر) نەدما، یان ب کێمی دا (وەکو تێگەهـ) هێتە گوهۆرین و مەودایان دناڤبەرا پرسان دا پەیداکت و دویر نینە ببا هێزەک بۆ دەستپێکێن نوی.

کی سانسۆرێ چێدکیت؟ هەگەر سانسۆر هەبیت، ئایا ئەم دکارین بێژین کو دەستهەلات ئازادە؟ ئایا دەستهەلاتێ باوەری ب هەڤپەیڤین و رادەربرینێ هەیە؟ ئاخر سانسۆر ژبۆچی؟ سانسۆر داکو مرۆڤ دویری سینۆرێن پرسێن تەبۆ / قەدەغە ببیت، یان دویری سینۆرێن دەستهەلاتێ؟

سانسۆر سینۆران ئاڤا دکیت و مللەتێ کورد چو پێدڤی ب سینۆران نینە ژبەرکو ب خوە هەنە: سینۆرێن جوگرافی، سیاسی، جڤاکی، پسیکۆلۆژی و... هتد.

ئەو ب خوە، بەرپرسیاری و دەستهەلات دوو تێگەهێن جیاوازن. دبیت بەرپرسیاری بێ دەستهەلات هەبیت، بەلێ نابیت دەستهەلات بێ بەرپرسیاری هەبیت. مخابن ل کوردستانێ، دەستهەلات و دەستهەلاتدار هەنە، بەلێ بەرپرسیاری و بەرپرسیار نینن و هەگەر هەبن ژی، بەداخە نە ل گۆر ئاستێ پێدڤی نە. نە بەس ل کوردستانێ، بەلێ ل سەرانسەر جیهانا رۆژهەلاتێ، ژبەر هۆکارێن دینی، جڤاکی و دیرۆکی، ب تنێ فەلسەفەیا دەستهەلاتێ بەرپا بوویە چونکی ئەو دەستهەلات خوە ل سەر تاکەکەسێ نەئازاد ئاڤا دکیت.

جڤاکێ کوردی ئێکە ژ جڤاکێن رۆژهەلاتێ. ئایا ئاوایێن سەرەدەرییێ و ئالاڤێن جارەسەرییێ بۆ پرس و پرسگرێکان ل ناڤ جڤاکێ رۆژهەلاتێ دا دجهێ خوە دا نە؟ دیارە پێداچوونەکا جدی بۆ دڤێت: ئەم پێدڤینە تەڤایا پرس و پرسگرێکێن خوە دیکۆنستراکت بکن و دەست ب ڤیرائاتێن نوی بکن.

رەخنە و بەرپرسیاری، پێویستی ب ئازادییێ نینن، بەلێ پێویستی ب ئاقلێ ئازاد و هزرەکا بەرین هەنە. بەلێ تۆ بێژی کو تاکەکەسێ کورد (ئاقلەکێ ئازاد و هزرەکا بەرین) هەبیت؟ ب هزرا من ئاقل هەیە بەلێ چ تۆڤ ئاقل؟! دیارە ئاقلەکێ سەلەفی، ئانکۆ ل گۆر قانوونێن مریان دژیت. بەلێ هزرەکا بەرین نینە، ژبەرکو دیلێ دۆگماییێ یە. ئەڤجار، نەبوونا ئاقلەکێ ئازاد و هزرەکا بەرین نکارن گۆتارەکا سەردەمانە بنڤیسن و پێشکێش بکن. ئەو تاکەکەسێ باوەری ب ئازادی و بەرپرسیارییێ نەبیت، باوەری ب هەڤپەیڤین و ئۆپۆزسیۆنێ نەبیت ئەو نکاریت سەرەدەرییێ دگەل رەخنێ بکت لەورا ژێ رەت دکت و ل گۆر بەرژەوەندی و باوەرییا خوە تەفسیر دکیت. هەر هەولدانەکا نوی ژێ بۆ گوهۆرین و سازکرنێ هەبیت، بەری دەستپێبکت ب دوماهیک دهینیت.

ل گەل نەبوونا رەخنە و بەرپرسیارییێ، تۆ بێژی گۆتارەکا کوردی هەبیت؟ هەگەر هەبیت، سیماییێن وێ چاوانن؟ کی دنڤیسیت؟ ئەوێ باوەری ب ئازادی و رەخنێ هەیی، یان ئەوێ باوەری ب سینۆر و سانسۆرێ هەیی؟

ئاخر کانێ گۆتارا سیاسییا کوردی یا کو بکاریت دەربرینێ ژ دەرد و تراژیدییا کورد و کوردستانێ بکیت؟ ئایا کیژان حزبا کوردی هەتا نۆکە شیایە گۆتارەکا شەفاف و موکم، تێدا پرۆژە و پەیرەوەک کێس و موناسیب ل گۆر سەردەمی و گوهۆرینان، پێشکێش بکیت؟ کیژان حزبا کوردی شیایە تەجاویزا بەرژەوەندا خوە بکت؟

هەروەسان گۆتارا جڤاکی یا کوردی! تۆ بێژی کاریبیت دەربرینێ ژ پێکهاتەیێ جوداجودا (ناسنامە، رەگەز و جۆر) بکیت؟ ئەرێ جڤاکێ کوردی جڤاکێ تاکەکەسێ کوردە (جڤاکێ ئازادی، دامەزرینگەهـ، مافێ مرۆڤ، دەلیڤێن کاری، پرسێن سڤیل) یان جڤاکێ ئاغا و عەشیرەتێ (دەرەبەگ، سەرمایەدار، چەتە، تەوافوقی، تەوژم، هێزا بێ دەستهەلات) یە؟

دەربارێ گۆتارا دینی یا کوردی... گۆتارەکا مژدار و بێ سیما یە. نەشیایە بۆ پرسێن مەزن کار بکیت، بتنێ هەولدایە وەکو ئالتەرناتیڤ خوە پێشکێش بکیت، بەلێ ل سەر حیسابا تاکەکەسێ کورد و دیرۆکا وی. مەسەلا ئەتنیکێ ب خوە بوویە سینۆر و سانسۆر دناڤ جڤاکێ کوردی دا، بەلێ هەتا چ رادێ گۆتارا دینی شیایە تەجاویزا ئەتنیکی بکیت؟

تەڤایا سازییان: سیاسی، دینی و جڤاکی بتنێ بۆ بدەستڤەهینانا دەستهەلاتێ کار دکن. بەلێ کی بۆ بدەستڤەهینانا بەرپرسیارییێ کاردکیت؟

ئەو ب خوە مەفرۆزە هێز و دەستهەلات ببیتە وەسیلەت د دەست حزبێن سیاسی و دینی و تەوژمێن جڤاکی دا، هەمی ژی پێخەمەتی پرسێن چارەنڤیسی یێن مەزن. بەلێ بەداخە کو هێز و دەستهەلات بوونە غایەت و پرسێن مەزن بوونە وەسیلەت.

مادەم کو حزب، دیانەت و عەشیرەت نکارن تاکەکەسان بگەهینن هەڤدوو، پا چ پێدڤی ب وان هەیە؟ هەبوونا وان ژبۆچی یە؟ ئایا ئەم دکارین سیفەتا هەبوونێ (وەکو فانکسیۆن) یان (وەکو فۆرم) بدن وان؟

ل جیهانێ، مرنا تێگەهێن مەزن هاتییە راگەهاندن. بەلێ ل ناڤا جڤاکێ کوردی (رۆژهەلاتی) تاکەکەسی کورد هێژ باوەری ب (ئەفسانێ) هەیە. ژبەر قەیرانا ئازادی و رەخنە و بەرپرسیارییێ ئەو تاکەکەس بوویە (عابیر سەبیل) د ڤێ ژیانێ دا، بوویە پەنابەرەک ل وارێ خوە، دابڕانەک دناڤبەرا وی و کەساتییا وی دا هەیە. ئەو دابڕان هاڤیبوونێ (ب واتەیا بوهژینێ/ ئاسیملاسیۆن) پەیدا دکیت. لەورا ژی بتنێ دناڤا تەوژمان دا خوە دبینت، ئەڤجار چ تەوژمێن سیاسی، دینی یان جڤاکی بن.

دیسان ئەز پرسیاردکم: کی وێ گۆتارێ دنڤیسیت؟ کێ ئەو بنەما و شیان هەنە؟ کێ ئەو مافە هەیە؟ رەوشەنبیری؟!

کیژان رەوشەنبیر؟ رەوشەنبیرێ ڤەکری، یان رەوشەنبیرێ داختی؟ ئەز ب خوە گومانێ دکم کو مە رەوشەنبیرێن ڤەکری هەبن، لەورا ژی دێ کەڤانان بۆ وێ پەیڤێ بکارهینم!

(رەوشەنبیرێ داختی) ب ئاوایەکێ ژ ئاوایان بەشدارە د نەبوونا ئازادی و رەخنە و بەرپرسیارییێ دا. هەروەسان بەشدارە د دامەزراندنا دەستهەلاتا سیاسی و دینی و جڤاکی دا. بلندترین پلەیا کو بدەستڤە هینایی، بوویە رەوشەنبیرێ دەستهەلاتێ. بەلێ چما نەشیایە دەستهەلاتا رەوشەنبیری دابمەزرینیت؟ گەرەکە (رەوشەنبیر، رەخنە، ئازادی و بەرپرسیاری) هەمی د ئێک کاتەگۆرییێ دا بن، بەلێ مخابن دیارە (رەخنە و ئازادی و بەرپرسیاری) کاتەگۆری یە و (رەوشەنبیر و دەستهەلات) ژی کاتەگۆرییەکا دی یە.

(رەوشەنبیرێ داختی) بویژییێ دەستهەلاتێ یە و زانایە کو دەستهەلات بویژییێ خوە دهاڤێتە د کۆشا مللەتی دا.

ئەز گومانێ دکم کو (رەوشەنبیرێ) کورد خوەدان گۆتارەکا رەوشەنبیرانە بیت. ئەڤە هەژدەهـ سال بۆرین و هێژ ئەو گۆتارە قەبخوازییە ل پێشییا وی. دیارە هەولدایە بەلێ ب زمانەکێ بێسەروبەر... تەجریحا زاتێ خوە دکیت، ئیلغائا رۆلێ خوە دکیت، ناسنامەیا خوە دلەوتینیت. پێویست بوو گۆتارەکا رەوشەنبیرانە بوایا، تژی بوها و پرەنسیپێن رەوشەنبیرییا مرۆڤاتییێ، گۆتارەکا ل سەر ئەساسێ حەزکرن، لێبۆرین و میهرەداری.

ل دەمێ ئاراستەکرنا رەخنێ، ئەو (رەوشەنبیر) ئێکسەر سیاسەتمەداری ئیتیهام دکیت، ژبیردکیت گونەهـ ژ هندێ مەزنترە کو سیاسەتمەدارێ کورد بتنێ بکاریت تەحەمولێ بکیت. ب هزرا من هەمی لایەن گونەهکارن: سیاسی، دینی و جڤاکی. ئاخر ئەڤە پارادۆکسە و گۆتارێ (هەگەر هەبیت) بەرگومان دکیت چونکی ڤالایە ژ رەخنە وەکو (بەرهەمدانا مەعریفی) و بەرپرسیارییێ وەکو (سنج و ئاکار) ئەڤە ژبلی بوها و پرەنسیپان.

ل کوردستانێ هندەک ژ (سیاسەتمەداران) شیان هەتا رادەکێ ب ئالاڤێن خوە (مەتریال، راگەهاندن، سازی) هاریکارییا هندەک ژ (رەوشەنبیران) بکن. بەلێ (رەوشەنبیران) هەتا کیژان رادە شیان ب ئالاڤێن خوە (هزر، قەلەم، گۆتار) هاریکارییا سیاسەتمەداران بکن؟

ئەوا ب ناڤ گۆتار، هندەک جاران هەول ددت رەخنێ وەکو موجامەلە ئاراستەی بەرهەمێ پێکهاتەیان بکیت. بەلێ چو جار نەشیایە پێکهاتەیان ب خوە رەخنە بکیت. دڤیابا رەخنە وەکو ئەنالیز و دیراسە ژ ئەساسی دەستپێبکت. نە وەک تەرمیم! دیارە ئەم فێری ئاڤاکرنێ نەبووینە، بتنێ فێری تەرمیمێ بووینە.

مللەتێ کورد بوویە قوربانێ هزر و ئیدۆلۆژییا دینی ب درێژییا سالگارێ. ئاخر دین واتەیا سەپاندنێ، وەحدانییەتێ و دووالیزمێ ددیت.

هەروەسان کولتوورێ رۆژهەلاتی ژی: یان بچویک یان مەزن، یان باش یان خراب، یان بەهشت یان جەهنم، یان دوژمن یان دۆست. چاوان ئەڤە دێ هێلن ئاقلێ ئازاد و هزرا بەرین پەیدا ببن؟

ئەز دبێژم؛ داگیرکرنا کوردستانێ هەتا رۆژا ئیرۆ مەزنترین بەلگەیە کو کورد نکاریت رەخنێ وەکو پێویست مومارەسە بکیت و سەرەدەرییێ دگەلدا بکیت. کوردان ب سالان شەرێ داگیرکەران کر. لێ پرسیارەک هەڤسارێ خوە دقەتینیت و سەربەردایی ل بەرسڤێ دگەرێت: ئەرێ کوردان شەرێ داگیرکەران دکر چونکی داگیرکەر بوون یان چونکی دوژمن بوون؟ ئەرێ هەگەر کوردستان رزگار بوو، کورد دێ شەرێ وان کن؟ نەخێر. لێ چما شەرێ وان ناکن و هێژ کوردستان داگیرکرییە؟ چما شەرێ وان دکرن؟ ئاخر شەر وەسیلەت یان غایەت بوو؟ هەگەر وەسیلەت بیت، بۆ کیژان غایەتێ؟ ژخوە هەگەر غایەت بیت؟ وەسیلەت چ بوو؟

ب هزرا من، گەرەکە مەخسەدا سەرەکی ژ رەخنەگرتنێ مەخسەدەکا یۆتۆپیایی بیت دا سازییا خوە بسەلمینت و ئاڤاکرنێ بخولقینیت. دبیت کو تاکەکەسێ مە خوەدان نێرینەک کەساتی و جودا بیت، بەلێ تو بێژی گەهیابت وی ئاستی کو خوەدان یۆتۆپیایەکا خوەسەر بیت؟

رەخنە و رەوشەنبیری بەرهەمدانە، پێدڤی ب رەخنەگر و رەوشەنبیرێن ڤەکری هەیە. بەلێ قەیرانا رەخنەگر و رەوشەنبیرێن ڤەکری بوویە سەدەمێ قەیرانا پرۆژەیان. هندەک کەسێن (رەوشەنبیر) هزر دکن وان تایبەتمەندییەک هەیە و دکارن ببت خوەدان هەلویست و بریار، خوە قانع دکن کو ئەو رەوشەنبیرن و دشێت ببن رێبەر بۆ جڤاکێ خوە بەلێ نکارن ژبەرکو دەستڤالا نە، بێ پلان و پرۆژە نە.

ل دوماهیکێ دبێژم: د ئەقلێ رۆژهەلاتی دا، رەخنە هەردەم دوژمنکارانە دهێتە بەرچاڤ ژبەر کو ژێدەرێ ئاڤاکرنا تاکەکەسێ رۆژهەلاتی دین و میتۆلۆژی یە.